

HILJADU I JEDNA NOĆ

iz pera i mašte

Hanan el Šejh

Prevela Ljiljana Petrović Vesković

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2014.

*Za Fuada,
koji prvi čuje sve moje priče*

Šahrijar i Šeherezada

NEKADA DAVNO ŽIVELA SU DVA KRALJA, DVA BRATA. KRALJ ŠAHRIJAR, stariji brat, vladao je Indijom i Indokinom. Šahzaman, mlađi, vladao je Samarkandom. Šahrijar beše tako snažan i moćan da su čak i divlje zveri zazirale od njega. Ali u isto vreme beše pravedan, brižan i dobar prema svojim podanicima, štiteći ih kao što kapak štiti oko, pa mu je narod uzvrćao vernošću, poslušnošću i obožavanjem.

Jednog jutra kada se probudio, Šahrijar oseti silnu želju da vidi svog mlađeg brata. Zapanjio se shvativši da je prošlo deset godina otkako su se poslednji put videli. I tako pozva svog vezira, koji je imao dve kćeri, Šeherezadu i Dunjazadu, i naredi mu da odmah krene za Samarkand i da mu dovede brata. Vezir je putovao mnogo dana i mnogo noći, sve dok ne stiže do Samarkanda. Tamošnji kralj mu priredi srdačan doček, zaklavši mnogo životinja u njegovu čast, i vezir mu saopšti lepu vest. „Kralj Šahrijar je živ i zdrav. Samo se uželeo da vas vidi pa me posla ovde da vas pozovem u posetu.“

Šahzaman radosno zagrlji vezira, odgovorivši da i on žarko želi da vidi svog brata i da će odmah krenuti na put.

U tren oka sve beše spremno: vojna pratnja, konji i kamile, kao i ovce koje će usput zaklati i pojesti. Šahzaman je bio presrećan i uzbuđen što će konačno videti brata pa se ustremi ka vratima čim začu

udaranje bubnjeva i duvanje truba, ne želeći da gubi ni časa. Pohita ka ženskim odajama da se pozdravi, ali na svoj užas, tamo zateče svoju suprugu kako leži u naručju kuhinjskog sluga. Pade mu mrak na oči i čitav svet poče da se okreće, kao da se obreo u srcu uragana.

„Ja sam suvereni kralj Samarkanda, ali moja žena se ipak drznula da me prevari, i to sa kim? Sa drugim kraljem? Sa vojnim zapovednikom? Ne, već sa običnim slugom!“

Obuzet besom, Šahzaman izvuče mač i poseče preljubnike, a onda odvuče njihova tela do krova palate i baci ih u rov. Potom napusti svoje kraljevstvo sa bratovljevim vezirom i njegovom svitom, dok mu je srce krvarilo od bola i tuge.

Dok su putovali, prolazeći kroz različite predele, lepota usamljenih klisura i visokih planina nije mogla da zaokupi Šahzamanove misli, već je samo povećavala njegov osećaj gubitka i nesreće. Na kraju stiže do Indije i baci se u zagrljaj svom bratu, kralju Šahrijaru, koji ga velikodušno smesti u gostinsku palatu.

Kako su dani odmicali, Šahzamanovo lice je postajalo sve bleđe a apetit sve slabiji. Kralj Šahrijar primeti njegovu utučenost i zaključio da je to sigurno zato što čezne za svojim domom i kraljevstvom.

Konačno, jednog jutra, kralj Šahrijar upita kralja Šahzamana: „Dragi brate, šta kažeš na to da pođemo u lov? Provešćemo deset dana goneći divlje jelene, a kad se vratimo iz pohoda krenućes nazad ka svom kraljevstvu.“

Ali Šahzaman odgovori: „Ne mogu da pođem sa tobom. Misli su mi negde drugde. Imam tešku ranu na duši.“

Kralj Šahrijar ostade uporan. „Možda će ti uzbudljiva potera za plenom pomoći da živneš, brate moj, i da isceliš svoje rane.“

Kralj Šahzaman ponovo odbi, objasnivši: „Neka, brate moj. Ja ću ostati ovde, a ti idi svojim poslom, uz božju zaštitu i blagoslov.“

Ne želeći više da navaljuje, kralj Šahrijar zagrlji Šahzamana, okupi svoju svitu i krenu u lov. Šahzaman ostade sam u svojim

odajama, premeštajući se sa stolice na stolicu, kao da je hteo da pobegne od samog sebe, okovan teškim očajanjem. Odjednom začu zvuk neke ptice i odgurnu kapke sa prozora, poželevši da se zajedno sa tim stvorenjem vine ka nebesima, gde će zaboraviti na jad koji ga je zadesio na zemlji. Začuo se i neki metež ispod prozora i on zapanjeno primeti kako se kapija na kraljevskoj palati otvara ka unutrašnjem dvorištu, i kako kroz nju izlazi supruga njegovog brata, njišući se poput košute, sa očima iscrtanim crnim *kolom**. Za njom je išla povorka od dvadeset mladih robinja, deset belih kao jasminov cvet i deset tamnih kao abonos, sa telima stvorenim za osvajanje i usnama tako sočnim i nabrekliim kao da ih je izujedao roj pčela. Dok je krišom posmatrao prizor, žene su ćaskale, smejale se i pevušile, okupljene oko fontane pod prozorom. Tad počеше da se svlače, polako i nehajno, bez trunke stida, i Šahzaman umalo ne vrisnu kad shvati da su deset crnih robinja zapravo bili muškarci, sa podignutim penisima koji su štrčali poput isukanih bajoneta i zadnjicama koje behu tako čvrste da je na njih mogla da se spusti šolja sa sve tacnom. Šahzaman pogleda u kraljicu, radoznao da vidi kako će se poneti, ali ona nastavi da se kikoće, zastavši samo na trenutak, tek da pohotljivo dovikne: „Masude... Masude!“ Tad preko zida iskoči još jedan crni rob, pravo na nju, kao kokosov orah koji pada na zemlju. Šahzaman jedva obuzda preneraženi vrisak dok je njegova snaha širila noge pred robom, podižući ih uvis, sve dok joj se tabani ne okrenuše ka nebu. U tom trenutku deset belih robinja i deset crnih robova spariše se i počеше da vode ljubav, kao da su samo čekali na kraljičin znak, dok je Masud vodio ljubav sa njom nasred vrta i dok su se zvuci njihove ekstaze dizali ka prozoru, gde je Šahzaman stajao kao ukopan.

Sablaznut prizorom, Šahzaman prekri lice i odjuri od prozora, ali nije mogao dugo da izdrži. Svaki čas je virio napolje, posmatrajući

* Tradicionalno kozmetičko sredstvo koje se koristi za bojenje očnih kapaka i trepavica. (Prim. prev.)

parove koji su se prepuštali pohoti, sve do podneva kada se svi oprae na fontani, prskajući se vodom, i konačno navukoše odeću. Deset crnih robova ponovo se pretvoriše u deset crnih robinja i nestadoše iza kapije, a Masud preskoči baštenski zid i iščeznu sa vidika.

Primitivši da je dvorište prazno, kao da se ništa nije desilo, Šahzaman očajno zavapi: „Oh, brate moj, ti si vladar čitavog sveta, uzduž i popreko, ponosit vitez, nepokolebljiv i pobožan; a opet, tvoja žena je srećna samo kad oseti roba Masuda među svojim butinama. A da sramota bude još veća, to su uradili u tvom domu. I to ne samo tvoja supruga, već sve tvoje naložnice i robovi... kao da u njihovim očima nisi ništa važniji od ljuske crnog luka. Zar živimo u tako prevrtljivom svetu da niko ne poznaje razliku između suverenog kralja i obične bitange?“

Kada se Šahrijar vratio iz lova, Šahzaman ga srdačno dočeka, okrepljen i oraspoložen. Šahrijar primeti da su obrazi njegovog brata ponovo postali rumeni a oči iskričave od života. Kad sedoše za trpezu, i kad Šahzaman revnosno prionu na jelo, Šahrijar ispusti uzdah olakšanja. „Tako sam srećan što smo ponovo zajedno i što te zatičem tako snažnog i veselog. Hoćeš li sad da mi kažeš zašto si bio onako utučen kada si stigao? I šta je doprinelo tako brzom oporavku?“

„Imao sam tešku ranu na duši i oganj u srcu, jer onog dana kad krenuh na put zatekoh svoju ženu u strasnom zagrljaju sa kuhinjskim slugom. Obuzet silnim besom, reših da se osvetim pa ubih i nju i njega i bacih njihova tela u rov, kao dve mrtve bubašvabe“, odgovori Šahzaman.

Šahrijar na to povika: „Ah, kakva sramota! Strašno je pomisliti da ženska priroda može da bude tako podla i prevrtljiva. Sreća tvoja, voljeni moj brate, što si ubio nezahvalnicu koja te izdade, koja beše uzrok tvoje nesreće i nemira. Takva žena je kao guja koja vrebava u travi, čekajući da ujede ruku koja je hrani. I sreća tvoja

što si zajedno sa njom pogubio i tog slugu koji se drznuo da tako uvredi svog kralja. Još nikad ne čuh za tako strašan prestup! Da se to desilo meni, sigurno bih šenuo pameću i vlastitim mačem posekao na stotine, možda čak hiljade žena. Daj da proslavimo i zahvalimo Bogu što te je spasao bede. Ali prvo mi objasni kako si uspeo da se izdigneš nad svojom patnjom i nesrećom.“

„Brate moj, zaklinjem te Bogom da mi oprostiš što ne mogu da ti odgovorim na to pitanje“, odvrati Šahzaman.

„Ali moraš da mi kažeš. Ne mogu da verujem da si tako lako preboleo nesreću koja te je snašla, i to za samo deset dana, kao da si doživeo neku sitnu uvredu, mada svi znaju da muškarac kome žena nabije rogove ne može da se pomiri s tim čak ni za sto godina“, reče Šahrijar.

„Kralju moj, bolje da ćutim, jer strahujem da će tvoja duša, ako saznaš istinu, zapasti u još dublje očajanje od moje“, odvrati Šahzaman.

Šahrijar poče još više da navaljuje. „Kako je to moguće, brate moj? Sad zahtevam da čujem objašnjenje.“

„Rođenim očima sam video tvoju nesreću“, reče Šahzaman. „Onog dana kada si krenuo u lov zastadoh pored prozora da uživam u lepoti tvog vrta, a onda videh kako se kapija otvara i kako tvoja supruga izlazi u dvorište u pratnji dvadeset mladih robinja, deset belih i deset crnih. Pred mojim očima žene počеше da se svlače i tada shvatih da su deset crnih robinja zapravo prurušeni muškarc, i dok sam krišom virio kroz prozor, robovi i robinje poskakaše jedni na druge i počеше da vode ljubav. Tvoja žena viknu: 'Masude!', i tada se pojavi još jedan crni rob, koji se prebaci preko zida i skoči pravo na tvoju ženu, nasred tvog vrta...“

„Nasred mog vrta?“

„Da, pod mojim prozorom. Sigurno su mislili da sam otišao u lov sa tobom. I tako, dok sam rođenim očima posmatrao tvoju

nesreću, pomislih kako je moj brat kralj čitavog sveta, a opet se čak i njemu to desilo. I shvatih da je beda koja ga je snašla još gora od moje. I mene je izdala žena, ali sam za tu sramotu znao samo ja, dok su mog sirotog brata izdali svi odreda, i žena i naložnice, u pô bela dana, u vrtu njegove palate. I tako ponovo počeh da jedem i pijem, zaboravivši na svoj jad i patnju.“

Šahrijar se zajapuri od besa, a oči mu postadoše krvave. „Neću i ne mogu da verujem ni u jednu tvoju reč, sve dok to ne vidim rođenim očima“, promuca.

Videvši srdžbu svog brata, Šahzaman reče: „Ako moraš rođenim očima da vidiš svoju nesreću da bi poverovao u nju, zašto ne objaviš da sutra ponovo ideš u lov? Tad ćemo se, pod okriljem mraka, prurušiti i odšunjati do mojih odaja, pa ćeš se lično uveriti u sve što sam ti opisao.“

Šahrijar prihvati plan i naredi svom veziru da ponovo organizuje lov za kralja i njegovog brata. Vest o lovačkom pohodu se poput požara proširi kroz palatu. Bubnjevi ponovo zagrmeše, trube zatrubiše i lovačka ekspedicija, uz veliku buku i metež, krenu u nov pohod. Držeći se svog dogovora, dva kralja se prurušiše, krišom se vratiše do dvorca i uvukoše se u Šahzamanove odaje.

Šahrijar se čitave noći prevrtao u postelji, kao na užarenom ugljvlju. Kad napolju granu zora, napeto je osluškivao cvrkut ptica i žamor vode koja je tekla iz fontane, zvuke koje je slušao svakog jutra, i već se nađe u iskušenju da poveruje da je njegov brat sve samo umislio. Ali tad začu kako se kapija otvara i zajedno sa Šahzamanom pohita ka prozoru.

Šahrijarova žena izađe kroz kapiju, u pratnji dvadeset robinja, deset belih i deset crnih, baš kao što je Šahzaman opisao. Kraljičina svita lagano krenu kroz vrt i zastade ispod Šahzamanovog prozora. Pod budnim pogledom dva kralja, žene počеше da se svlače i Šahrijar vide da deset crnih robinja stvarno behu muškarci, koji

odmah priđoše ženama i počeše da ih ljube i grle. Šahrijarova supruga ponovo povika: „Masude! Masude!“, i snažan crni rob, kao od stene odvaljen, skoči sa drveta na zemlju rekavši: „Šta hoćeš, droljo? Dopusti da ti predstavim Sajada el Dina Masuda.“ Pokaza na svoj nabrekli ud i Šahrijarova žena poče da se kikoće, opruži se na leđa i raširi noge, spremna da ga primi.

Čim Masud poče da vodi ljubav sa njom, deset crnih robova zaskočise ostale žene.

Šahrijar umalo ne zaurla, kao lav pogođen strelom u oko. Brzinom munje jurnu ka vrtu, sa isukanim mačem u ruci, žedan osvete. Dahtaji zadovoljstva i ekstaze naprasno se pretvoriše u užasnite krike i urlike, vapaje i zapomaganje, kad Šahrijar jednim udarcem odrubi kraljčinu i Masudovu glavu. Potom nastavi da kosi ostale, kao pomahnitali baštovan koji je naumio da skreše svaku biljku u vrtu, dok su se odrubljene glave kotrljale preko zemlje.

Kad više nikom ne ostade glava na ramenima, Šahrijar baci mač na zemlju, strgnu sa sebe okrvavljenu odoru i teškim korakom krenu kroz vrt, a onda sede na jedan kamen i nasloni glavu na dlanove. Narednog dana stade nasred svoje palate i proglasi nov zakon. „Ja, kralj Šahrijar, objavljujem da ću se svake noći ženiti devicom, koju nije poljubio niko osim majke koja ju je rodila. I da ću je već narednog jutra ubiti, kako bih sebe zaštitio od ženske prevare i lukavstva, jer na čitavom svetu nema čedne i poštene žene!“

Tad sede na presto i naredi svom veziru (Šeherezadinom i Dunjazadinom ocu) da mu pronađe dostojnu suprugu među plemićkim kćerima iz zemalja kojima je vladao. Čim mu vezir pronađe princezu, Šahrijar je razdeviči i proveđe noć sa njom, a kad granu zora naredi veziru da je pogubi. Vezir postupi po naređenju. Naredne noći kralj razdeviči kćer jednog vojnog zapovednika i prespava sa njom, pa ujutru naredi da i nju ubiju. Treće noći na red dođe kćer nekog trgovca.

Nakon toga beše pogubljeno još mnogo devojaka i, dok su njihove porodice oplakivale svoj gubitak, među narodom poče da klija seme besa i pobune, zajedno sa nadom da će svemogućí Stvoritelj, koji čuje molitve nevoljnika, kazniti surovog kralja nekom fatalnom bolešću i stati mu na put. Ali uprkos tome, krvoproliće se nastavljalo, iz noći u noć, sve dok vezirova starija kći, ona po imenu Šeherezada, poznata po svojoj razboritosti i otmenosti, jednog dana, u pratnji svoje mlađe sestre Dunjazade, ne priđe svom ocu i obrati mu se rečima: „Oče, želim da me udaš za kralja Šahrijara, da pokušam da spasem devojke iz našeg kraljevstva ili umrem zajedno sa njima.“

Vezir nije mogao da veruje rođenim ušima. Njegova kćer je bila tako mudra, razborita i učena, upućena u velike spise filozofije, medicine, književnosti, poezije i istorije, tako gospodstvenog držanja i gracioznih manira. I zato joj reče: „Ludo moje dete, zar ne znaš šta te čeka ako ti uslišim želju? Zar nisi svesna da će kralj samo jednu noć provesti sa tobom i potom mi narediti da te ujutru pogubim? I da ću ja to morati da učinim jer niko ne sme da se ogлуši o kraljevu želju?“

Ali Šeherezada ne dopusti da je to odvrati. „Oče, moraš da me ponudiš kralju, čak i po cenu moje smrti.“

Vezir je uporno pokušavao da dokuči njen motiv kako bi je naterao da se predomisli. „Šta te je samo spopalo kad si rešila da svesno ugroziš svoj život?“

„Moraš da me daš kralju, oče“, odgovori Šeherezada.

Ne uspevši da shvati bezumni zahtev svoje kćeri, vezir razjareno povika: „Onaj koji radi naopako srlja u nevolju, a onaj koji ne razmišlja o opasnosti sam sebi postaje najveći dušmanin. Plašim se da će te zadesiti ista sudbina kao pticu koja je banula među majmune.“

„Oče, ispričaj mi šta se desilo sa pticom koja je banula među majmune“, reče Šeherezada.

„Jednog dana“, započe vezir, „čopor majmuna ugleda svica i pomisliše da je to žar. Počeše da bacaju drva preko njega, da hukću i duvaju, želeći da zapale vatru. Ptica pokuša da im objasni da je to svitac, ali majmuni nisu hteli da je slušaju. Neki čovek, koji je prolazio tim putem, reče ptici: 'Slušaj, ptičice, ne možeš da ispraviš nešto što je oduvek nakrivo nasađeno, ni da prosvetliš one koji ne mogu da vide, i zato se mani ćorava posla.' Ali tvrdoglava ptica nije htela da odustane, sve dok je jedan od majmuna ne zgrabi i ne tresnu o zemlju, lišivši je života.“

Ali Šeherezada odgovori svom ocu: „Tvoja priča me neće naterati da se predomislim. Ako me ne odvedeš kralju, sama ću otići do njega i kazati mu da si odbio da mi uslišiš želju jer smatraš da on, tvoj gospodar, nije dostojan devojke kao što sam ja.“

Vezir joj se poslednji put obrati, preklinjućim tonom. „Moraš li to stvarno da uradiš, moja voljena kćeri?“

„Da, oče“, odgovori Šeherezada, „moja odluka je nepromenljiva.“

Vezir tada reče: „Nemoj nikad da zaboraviš da ti sve ovo govorim iz čiste ljubavi i samilosti.“

„Znam, voljeni oče“, odvrati ona.

I tako očajni vezir natera sebe da izađe pred kralja, koji ga upita: „Jesi li pronašao ono što želim?“

Vezir poljubi zemlju pred kraljevim nogama i odgovori: „Da, gospodar, dovešću ti svoju kćer, Šeherezadu.“

Zbunjen takvim odgovorom, kralj preneraženo upita: „Ali odakud to, veziru moj, kad ti bolje od svih ostalih znaš kakva sudbina ujutru čeka tvoju kćer? I da ćeš, ako odbiješ moju zapovest, tako mi nebeskog Stvoritelja, i ti biti pogubljen!“

„Pokušah da je odvratim“, odgovori vezir, „ali uzalud. Čvrsto je naumila da dođe i provede noć sa tobom.“

Zapanjen ali ushićen, kralj Šahrijar naredi svom veziru: „Onda joj kaži da se spremi i predveče je dovedi kod mene!“

Vezir se nakon toga vrati do Šeherezade i kaza joj da se spremi za kralja. Na odlasku reče: „Samo da me Gospod ne razdvoji od tebe.“

Šeherezada pozva svoju mlađu sestru Dunjazadu i reče: „Voljena sestro, sad me pažljivo slušaj. Kao što znaš, ja večeras idem kod kralja Šahrijara i čim stignem tražiću da te dovedu kod mene. Kad kralj obavi svoj posao, ti počni da me moliš: 'Sestro moja, ako ti se ne spava ispričaj nam neku priču, da nam noć brže prođe.' Ja ću tad početi da pripovedam, u nadi da će moja priča pobuditi kraljevu radoznalost i navesti ga da me ostavi u životu i odloži svoje namere, i da ću tako spasti i svoj život i živote ostalih devojaka iz našeg kraljevstva.“

Nedugo nakon toga vezir dođe po Šeherezadu, na rastanku ponovivši iste one reči: „Samo da me Gospod ne razdvoji od tebe.“

Šeherezadu potom odvedoše do Šahrijarovih odaja, gde je kralj odmah povede ka ogromnoj zloslutnoj postelji i počeo da joj raskopčava haljinu, na kojoj beše mnogo sićušnih dugmića. Šeherezada briznu u plač i kralj upita: „Zašto plačeš, Šeherezada?“

„Plačem zbog svoje mlađe sestre Dunjazade. Tako bih želela da se oprostim s njom pre nego što grane zora.“

Kralj odmah naredi da dovedu Šeherezadinu sestru. Dunjazada banu u sobu i dve devojke se baciše jedna drugoj u zagrljaj. Tada se Dunjazada uvuče pod kraljev krevet, gde sačeka da Šahrijar razdeviči njenu stariju sestru i zadovolji svoju požudu. Kada je noć odmakla, Dunjazada se tiho nakašlja i prozbori kroz tišinu.

„Sestro moja, ispričaj nam neku lepu priču pre nego što kucne čas da se rastanemo, jer niko ne zna šta nosi sutrašnji dan.“

„Ako kralj dopusti“, odvrati Šeherezada.

Vrpoljeći se na krevetu i nestrpljivo čekajući zoru, Šahrijar rado prihvati Dunjazadin predlog. „Naravno, samo izvoli“, reče.

Šeherezada se silno obradova. „Priča se, o mudri i srećni kralju“, započe, „da je nekada davno...“

Priča o ribaru i duhu

PRIČA SE, O MUDRI I SREĆNI KRALJU, DA JE NEKADA DAVNO ŽIVEO neki siromašni ribar koji se svemogućem Bogu zakleo da će svakog dana zabaciti svoju mrežu samo po tri puta. I tako jednog poznog popodneva ribar siđe do mora i sačeka da mesec zablista nad vodom, a onda pažljivo zabaci mrežu. Neko vreme je sedeo i čekao, a kad konačno izvuče mrežu i oseti da je otežala, poče da pevuši:

*O, ribice krasna, u mrežu mi sklizni,
Zaplivaj ka meni kroz more što huči,
Da bogataš neki što na svili spava
Srebrnjake svoje za tebe izruči.*

Potom rasklopi mrežu, ali u njoj, na svoj užas, zateče mrtvog magarca. „Magarac?“, povika. „Ah, uboga srećo moja! Šalješ mi magarca, mada znaš da mojim ukućanima krče creva i da ćemo svi-snuti od gladi?“ Nekako je uspeo da jednom rukom izbaci magarca iz mreže dok je drugom stiskao nos kako bi odagnao užasan smrad.

Ponovo zabaci mrežu, čekajući da potone, a kad je cimnu na-zad zaprepašćeno shvati da je mreža ovog puta bila još teža, tako teška da je morao da se odvuče do obale, da zarije kolac u zemlju

i priveže užu za njega. Potom poče da cima iz sve snage, sve dok ne izvuče mrežu iz mora.

Ali umesto da u mreži ugleda obilje koprcavih riba, unutra pronade slomljenu, zarđalu, drvenu škrinju punu peska. „Škrinja?“, još glasnije zavapi. „Zar tako nagrađuješ moj trud? Moju muku? Ili mi možda poručuješ da ključ moje sreće leži u ovom sanduku?“

Šutnu škrinju najjače što je mogao, te natera sebe da se smiri i ponovo isprazni mrežu.

Kad zora već beše na pomolu, ribar poče da se moli, ponizno podižući oči i ruke ka nebu. „Oh, Gospode, preklinjem te, smiluj se na mene nevoljnika. Ja ne znam drugog zanata, a zakleo sam se da ću samo triput da zabacim mrežu. Ovo mi je poslednji pokušaj i čvrsto verujem da će mi njegov ishod zapečatiti sudbinu.“

Zabacio je mrežu, prislonio ruku uz srce i prepustio se čekanju, mrmljajući sebi u bradu: „Nadajmo se da će biti treća sreća.“

Konačno izvuče mrežu na obalu i zapanji se kada unutra pronade veliki mesingani ćup, sa izduženim grlom, zatvoren poklopcem.

Prodaću ovaj ćup na pijaci i kupiti malo pšenice, reče u sebi.

Pokuša da ga podigne, ali ćup beše pretežak, pa poče da ga tresu, pokušavajući da pogodi šta se nalazilo unutra. Zagleda se u olovni pečat na poklopcu, na kome behu urezane neke reči, a onda izvadi nož i polako otvori ćup. Naheri ćup na stranu, ali ništa ne ispade iz njega, što ga zbuni, jer ćup beše prilično težak. Zavuče ruku unutra, ali ništa ne napipa. Tad odjednom iz ćupa poče da izbija stub dima, prekrivajući zemlju i more i kuljajući uvis, sve više ka nebu, sve dok ne stiže do samih oblaka. Ribar se zablenu u nebo, a dim se pretvori u crnu maglu koja poče da poprima obličje ogromnog duha, sa glavom koja je sezala do nebesa i stopalima priljubljenim uz pesak. Ribar požele da pobegne glavom bez obzira, ali ostade prikovan za zemlju, a duhova glava postade kao grobnica, sa očima poput dva fenjera, nozdrvama kao dve trube, ušima velikim kao

u slona, ustima nalik zastrašujućoj pećini, sa zubima poput nadgrobnih kamenova i dva očnjaka nalik razjapljenim kleštima. Ribar poče da se trese od straha, zubi mu zacvokotaše u ustima, kolena mu zaklecaše, a stopala mu ostadoše prikovana za tlo.

Ali duh zavapi: „O, Sulejmane, Sulejmane, silni proroke božji, oprost mi i pomiluj me. Kunem se da sam naučio lekciju. Nikad više neću biti neposlušan i zanevek ću ostati tvoj ponizni sluga.“

Začuvši te reči i videvši kako duh drhti, ribar prikupi hrabrost i upita: „Šta to pričaš? Prorok Sulejman se upokojio pre hiljadu i osamsto godina. Otad je prošla čitava večnost. Ko si ti? I šta tražiš u tom ćupu?“

„Raduj se, raduj se i veseli“, odvrati duh.

„Oh, konačno dođe i moj srećan dan“, ushićeno promrmlja ribar.

„Raduj se što ću ti skinuti glavu“, dodade duh.

„Da mi skineš glavu? Ali šta sam ti ja uradio, osim što sam te izzvukao sa dna mora i oslobodio te iz tog ćupa?“

„Hajde, požuri i zamisli želju“, reče mu duh.

Kada to ču, ribarevo lice se naprasno ozari. „To već godi mojim ušima!“, reče. „Daj mi samo trenutak da smislim šta da tražim od tebe.“

Ali duh odvrati: „Reci mi kako želiš da umreš. Obecavam da ću ti ispuniti želju.“

„Ali zašto ja?“, povika ribar. „Šta sam ti ja učinio, ti nezahvalni stvore? Pravo da ti kažem, sve do danas nisam verovao u poslovicu: 'Čuvaj se onih koje si zadužio.'“

Ali duh na to odvrati: „Dopusti da ti ispričam svoju priču. Siguran sam da ćeš tada razumeti zašto moram da te ubijem.“

„Molim te, duše“, zavapi ribar, „budi uveren da nikad neću pokušati da razumem zašto hoćeš da me ubiješ!“

Duh razjareno povika: „Ako je tako, ribaru, onda ti budi uveren da ću zaboraviti na svoju velikodušnost i da te uopšte neću pitati kakvom smrću želiš da umreš.“

„Dobro de“, reče ribar, „onda mi ispričaj tu priču. Ali požuri, jer mi je duša od straha sišla u pete.“

Duh poče da pripoveda. „Ja sam jedan od pobunjenih duhova koji su otkazali poslušnost Bogu. Nakon pobune me dovukoše pred proroka Sulejmana koji zatraži da se predam i potčinim njegovoj volji. Kad odbih da to učinim, on me zatvori u ćup i zapečati poklopac imenom svemogućeg i veličanstvenog Boga. Tad predade ćup jednom poslušnom duhu, koji me odnese do obale i baci u more. Posle dvesta godina provedenih u prokletom ćupu, zakleh se da ću onog koji me oslobodi, ako se to ikada desi, pretvoriti u bogataša. Ali ništa se ne desi pa ostadoh zatočen u ćupu. Prođe još dvesta godina i tada se zakleh, najglasnije što sam mogao, u nadi da će talasi preneti moj vapaj do nečijih ušiju, da ću onom ko me oslobodi tamnice darovati sva blaga zemaljska. Ali niko mi ne priteče u pomoć i prođe još sto godina, pa još sto i još sto, a ja sam i dalje čamio u ćupu, nemoćan da mrdnem odatle. Tad počeh da vrištim i da bulaznim i da urlam, zaklinjući se pred čitavim svetom i samim sobom da ću onog ko me oslobodi nagraditi najgorom zamislivom smrću, i tad nabasah na tebe i ti me oslobodi iz ćupa. I tako sad moram da ispunim svoje obećanje.“

Umalo ne pavši u nesvest, ribar poče da preklinje duha: „Oprosti mi, duše, što sam te oslobodio. Hteo sam samo da ulovim malo ribe, da mi žena i deca ne skapaju od gladi. Duše, ako ti oprostiš meni, onda će i Bog tebi da oprosti; a ako me kazniš, i Bog će tebe kazniti.“

Ali ga duh prekinu, rekavši: „Moram da te ubijem. To je nagrada koju ti dugujem što si me pustio na slobodu. Hajde sad, požuri i odaberi kako želiš da umreš.“

Ribar se na trenutak zamisli: *Ja sam ljudsko biće. Bog mi je dao razum i nadmoć nad stvorenjima kao što je ovaj duh. Moram da se oslonim na lukavstvo ako želim da pobedim njegovu demonsku*